

OZELENIMO SE

PRIROČNIK ZA SPODBUJANJE
OZELENITVE NEVLADNEGA
SEKTORJA V SLOVENIJI

Naslov: Ozelenimo se
Podnaslov: Priročnik za spodbujanje ozelenitve
nevladnega sektorja v Sloveniji
Napisal: Kristjan Nemas
Uredil: Kristjan Nemas
Izdajatelj: Kulturno izobraževalno društvo PiNA,
www.pina.si
Avtorske pravice: Kulturno izobraževalno društvo PiNA
Leto izdaje: 2023
Lektura: K&J Translations
Oblikovanje: Emilija Blauzdytė

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni
in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 166020611](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:ZB:COBISS.SI-ID-166020611)

ISBN 978-961-94054-3-7 (PDF)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Izdelavo priročnika je omogočilo Ministrstvo za javno
upravo iz Sklada za nevladne organizacije.

VSEBINA

KAJ JE OZELENITEV?	4
ZAKAJ OZELENITI NEVLADNI SEKTOR?	6
KAKO OZELENITI NEVLADNO ORGANIZACIJO?	9
Kaj lahko naredimo v okviru našega rednega delovanja?	9
Ponovna uporaba in manjša poraba	9
Digitalizacija	13
Pot v službo in službene poti	16
Izkustvo lokalnega okolja	18
Kaj lahko naredimo v okviru lokalne skupnosti?	20
KAJ SE ŽE DOGAJA NA PODROČJU OZELENITVE?	22
»Zero Waste« filmski festival Kino Otok – Isola Cinema	22
Kreativni center – opremljanje prostora	24
Livada LAB – dogodki organizirani v stiku z naravo	25
VIRI	28

KAJ JE OZELENITEV?

Če ste ob prebiranju naslova poglavja pomislili na zasaditev dreves ali nakup rož za pisarno, naj vam priznamo, da smo prvič tudi mi pomislili na to. V Sloveniji ozelenitev še ni povsem razširjen koncept in se večinoma uporablja kot pojem, ki opisuje povečanje zelenih površin v mestnih središčih oziroma vpeljava bolj trajnostnih rešitev v gospodarstvo. A ozelenitev je mnogo več kot to!

Ozelenitev lahko opredelimo kot (dolgotrajen) proces, katerega cilj je širjenje znanja in ozaveščenosti ter vpeljava različnih praks, ki preoblikujejo naše delovanje v smeri trajnostnega razvoja. Ozelenitev deluje na različnih nivojih, tako z vpeljavo manjših izboljšav v vsakdanjem delovanju organizacije in osebnem vsakdanu posameznika, kot tudi večjih organizacijskih in strukturnih sprememb znotraj organizacij in sistemov.

Potreba po ozelenitvi izhaja predvsem iz potrebe zmanjševanja ogljičnega odtisa, odpadkov in vpliva človeškega delovanja na okolje nasploh. Z ozelenitvijo si tako prizadevamo spodbujati trajnostni razvoj, varovati okolje in ohranjati naravne vire ter zmanjšati količino proizvedenih odpadkov, ob tem pa tudi spreminjati družbene vzorce, z željo, da bi ljudje izrabljali predvsem vire, ki so jim na voljo v lokalnem okolju. Logika ozelenitve prav tako spodbuja premik od logike nenehne rasti k zavedanju omejenosti virov in njihovi čim bolj učinkoviti uporabi. S tem procesom si želimo preoblikovati družbo na način, da cilj ne bo proizvesti nekaj novega, ampak na bolj trajosten način uporabljati vire, ki so nam na voljo. Ob tem seveda ne želimo spregledati in zanemariti razvoja, želimo pa si, da bi bili kazalniki razvoja predvsem kvalitativni in ne kvantitativni.

Ozelenitev lahko tako razumemo kot prakse trajnosti na področju narave ter družbenega delovanja. Gre za pristop, ki se osredotoča na uvajanje ekološko in družbeno odgovornih ukrepov v različne sektorje družbe, vključno z gospodarstvom, javnim sektorjem, civilno družbo in posamezniki. Ob tem pa lahko ti ukrepi zajemajo različna področja, kot na primer:

- varstvo okolja: prakse, ki zmanjšujejo negativen vpliv človeka na okolje (zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, ohranjanje biotske raznovrstnosti, zmanjšanje količine odpadkov, povečanje recikliranja in ponovne uporabe, učinkovito ravnanje z obstoječimi viri)

- zeleno gospodarstvo: spodbujanje trajnostno naravnega gospodarstva, ki temelji na obnovljivih virih, kratkih proizvodnih verigah, krožnem gospodarstvu, zelenih tehnologijah ter ustvarjanju zelenih delovnih mest.
- zeleno mesto: spodbujanje trajnostne gradnje, povečanje urbanih zelenih površin, urbanih vrtov, kolesarskih stez itd.
- trajnostna mobilnost: spodbujanje trajnostnih oblik prevoza, uporaba javnih prevoznih sredstev (vlakih, avtobusih), souporaba avtomobila, kolesarjenje in hoja itd.
- digitalizacija delovanja: digitalizacija storitev, kjer je to mogoče in smiselno za delovanje organizacije (spletni sestanki in izobraževanja, digitalno arhiviranje dokumentov itd.)
- ozaveščanje in izobraževanje: pomembno je tudi ozaveščanje javnosti o pomenu varovanja okolja, spodbujanje trajnostnega življenjskega sloga in izobraževanje o okoljskih vprašanjih.
- ozaveščanje in sprememba družbenih odnosov: ozaveščanje in izobraževanje o vplivu človeka na okolje, spodbujanje bolj trajnostnega življenjskega sloga, trajnostne potrošnje, skupnostnega sodelovanja.

Prakse ozelenitve lahko torej vpeljujemo na številnih področjih našega delovanja in družbenega razvoja. V ta namen so mednarodne institucije v zadnjem obdobju začrtale usmeritev k bolj trajnostni politiki skozi dokumente, kot so [Pariški sporazum](#)¹, [Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030](#)² in [Evropski zeleni dogovor](#)³. Podobno si je tudi Slovenija v [Strategiji razvoja Slovenije 2030](#)⁴ zadala usmeritev v bolj trajnostni razvoj, še bolj celostno pa se je tega lotila s sprejemom [resolucije o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050](#)⁵, v kateri si zastavlja cilj doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050. Dokument ima pomembno čezsektorsko razsežnost, saj je podnebna nevtralnost v njem navedena kot cilj, ki ga morajo dosledno upoštevati vsi posamezni sektorji in ga tudi vgraditi v svoje sektorske dokumente in načrte.

Glede na vse bolj vidne in uničujoče posledice podnebnih sprememb ter strateške usmeritve mednarodnih in nacionalnih politik si s tem priročnikom tudi sami prizadevamo narediti korak k bolj trajnostni družbi in k temu, da bi koncept ozelenitve prišel v naš vsakdanji slovar. V priročniku boste tako spoznali nekaj konkretnih praks, ki jih lahko vpeljete v svoje vsakdanje delovanje znotraj nevladne organizacije in s spremembami pričnete že zdaj.

ZAKAJ OZELENITI NEVLADNI SEKTOR?

Odgovor na to vprašanje ne bi smel biti pretežak. Zavedanje, da »ni planeta B«, kot se glasi slogan številnih mladih, ki so se mobilizirali po svetu v želji po dosegu korenitih sistemskih sprememb, se vse bolj vgrajuje v družbeni zavesti mednarodne institucije pa so pričele aktivno naslavljati to problematiko. Evropska unija se je aktivno vključila v boj proti podnebnim spremembam in vprašanje trajnostnega razvoja je postalo ključnega pomena za njen nadaljnji razvoj. V ta namen so trajnostna vprašanja postala osrednja točka v programih financiranja za prihajajoče obdobje. Evropski zeleni dogovor bo tako financiran s tretjino naložb v višini 1,8 milijarde evrov iz instrumenta za okrevanje [NextGenerationEU in iz proračuna Evropske unije za obdobje 2021-2027](#)⁶. Trajnostno naravnane projekte pa bo Evropska komisija sofinancirala iz naslednjih programov:

- [LIFE](#)⁷
- [Obzorje Evropa](#)⁸
- [Evropska kohezijska sredstva](#)⁹

Zasledovanje trajnostnih ciljev je prisotno tudi pri drugih EU razpisih. Tako se vprašanja okoljskega učinka projektov pojavljajo tudi pri razpisih, kot so [CERV](#)¹⁰, [ERASMUS](#)⁺¹¹ ali [Evropska solidarnostna enota](#)¹². Trajnostno naravnane razpise pa lahko najdemo tudi na lokalni ravni in ne le na ravni EU. Nevladne organizacije (NVO), katerih delovanje spodbuja razvoj in promocijo varstva okolja in narave ter ki delujejo na območju Mestne občine Koper, se lahko prijavijo na Javni razpis za sofinanciranje programov in projektov društev in drugih ustanov, katerih delovanje spodbuja promocijo varstva okolja v Mestni občini Koper. Hkrati pa ne smemo pozabiti, da številna podjetja razpisujejo tudi donatorska sredstva, ki spodbujajo trajnostno delovanje (npr. Lidl s programom [Ustvarimo boljši svet](#)¹³ ali Luka Koper s programom [Živeti s pristaniščem](#)¹⁴). Usmeritev v trajnostno delovanje lahko NVO-jem tako zagotovi tudi sredstva za njihovo delovanje.

Drugi razlog za ozelenitev nevladnega sektorja izhaja iz pomena NVO za družbeni razvoj. NVO-ji pri svojem delovanju naslavljajo interese posameznikov in širše skupnosti ter si kot take prizadevajo za oblikovanje boljše družbe. Zagovorništvo dobrih praks je tako v temelju njihovega delovanja, zaradi česar bi ozelenitev nevladnega sektorja lahko imela multiplikativne učinke na druge sektorje, pa tudi na ravni vsakdanjega delovanja posameznika. NVO bi tako kot predstavnice ljudi in »skrbnice« za skupno dobro zagovarjale pomen, ki ga ima vključitev procesov ozelenitve v delovanje organizacij in posameznikov. Zavedamo se sicer, da številne organizacije delujete na drugih področjih in vam varovanje okolja ne predstavlja primarne dejavnosti, vendar gre, kot smo že omenili, pri ozelenitvi za več kot to! Gre namreč tudi za prakse drugačnih družbenih odnosov, ki so osredotočeni na lokalno okolje in ki spodbujajo lokalni razvoj. Kot bomo pozneje tudi pojasnili na konkretnih primerih, ozelenitev namreč spodbuja delovanje in sodelovanje v lokalnem okolju. NVO bodo tako dajale dober zgled za preostale institucije, hkrati pa se bodo tudi približale potrebam lokalnega okolja. Na ta način bodo lahko okrepile svojo prepoznavnost v lokalnem okolju, tako med podjetji in javnimi institucijami kot tudi med lokalnim prebivalstvom.

Nevladni sektor se v zadnjih letih neprenehno razvija. Po podatkih, zbranih na spletni strani CNVOS-a, se število zaposlenih v tem sektorju redno povečuje. Leta 2016 je bilo v nevladnih organizacijah v Sloveniji zaposlenih 7.569 oseb, leta 2021 pa že 12.561. Podobno je rast zaznati tudi pri višini prihodkov. Leta 2016 je višina letnih prihodkov znašala 801.936.978 EUR, leta 2021 pa se je povzpela na 1.095.811.777 EUR. Zanimivo je predvsem to, da dorasti števila zaposlenih in prihodkov prihaja kljub temu, da število NVO ostaja podobno (leta 2016 je bilo registriranih 26.481 NVO, kar je 15 več kot leta 2021, ko jih je bilo registriranih 26.466). Ti podatki kažejo na to, da se v zadnjih letih razvija profesionalizacija nevladnega sektorja. Večja stopnja profesionalizacije pa zahteva tudi večjo sistematizacijo dela, boljšo organiziranost in več birokracije. Podobno je določen trend sistematizacije zaznati tudi pri vprašanju prostovoljstva. Po podatkih iz Skupnega poročila o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2021 je leta 2016 307.262 prostovoljcev opravilo 10.729.514 prostovoljskih ur. Leta 2021 se je število prostovoljcev znižalo na 188.520, število prostovoljskih ur pa na 9.503.591. Kljub temu pa se je število oddanih poročil o prostovoljstvu zvišalo s 1.378 leta 2016 na 2.232 leta 2021.

Razvoj nevladnega sektorja, ki ga lahko zaznamo v zadnjem obdobju, tako zahteva tudi premislek o njegovem vplivu na okolje. NVO organizirajo številna izobraževanja, usposabljanja, manjše dogodke in večje prireditve itd., poleg tega pa so vpete tudi v številne nacionalne in mednarodne projekte, zaradi česar morajo opraviti tudi številna potovanja po Sloveniji in tujini. Imajo torej številne priložnosti, da lahko z nekaj spremembami pozitivno vplivajo na naše okolje.

Zavedamo se, da številne NVO nimajo resursov (več kot 50 % organizacij ima na letni ravni manj kot 5.000 EUR prihodkov, poleg tega jih kar 92,17 % nima nobenega zaposlenega), infrastrukture ali pa preprosto časa, da bi se ukvarjale z ozelenitvijo svojih organizacij, zato si s tem priročnikom prizadevamo pokazati primere manjših posegov v vsakdanje delovanje, ki vam načeloma ne bodo prinesli dodatni stroškov, bodo pa boljše vplivali na okolje. Nekateri predlogi bodo sicer namenjeni večjim NVO, saj je pri slednjih vpliv na okolje praviloma večji, a tudi manjše organizacije, ki delujete na prostovoljni ravni, boste v priročniku našle primere, ki jih boste lahko vnesle v svoje delovanje.

KAKO OZELENITI NEVLADNO ORGANIZACIJO?

Sedaj se bomo posvetili predlogom za implementacijo procesov ozelenitve v nevladnem sektorju. Cilj je najti načine, ki ne bodo imeli dodatnih (previsokih) stroškov za NVO, ki bodo lahko dosegljivi in ki bodo lahko celo povečali učinkovitost organizacije. V nadaljevanju si bomo postavili dve vprašanji, pri katerih bomo razmišljali o tem, kaj lahko naredimo v okviru našega rednega delovanja, in o tem, kaj lahko naredimo na ravni lokalne skupnosti.

KAJ LAHKO NAREDIMO V OKVIRU NAŠEGA REDNEGA DELOVANJA?

PONOVNA UPORABA IN MANJŠA PORABA

Najboljši odpadek je tisti, ki nikoli ne nastane! To je prvo pravilo, ki se ga moramo zavedati, ko razmišljamo o načinih zmanjševanja odpadkov, ki jih ustvarimo v naših organizacijah. Najbolj učinkovita metoda zmanjšanja vpliva človeka na okolje je torej ta, da ne trošimo oziroma ne porabljamo. Ker pa to seveda ni vedno mogoče, je pomembno, da pri uporabljenih materialih sledimo pravilom, da so ti okoljsko čim manj škodljivi, da so lokalnega izvora ter da jih, če je le mogoče, lahko ponovno uporabimo, popravimo ali recikliramo.

Predlagane prakse za zmanjševanje porabe energentov in materialov

Opremljanje prostora

Prostorska problematika je ena bolj perečih problematik nevladnega sektorja, saj prihaja do kroničnega pomanjkanja primernih prostorov za razvoj organizacij. Kljub temu pa tistim organizacijam, ki imajo svoje prostore in jih morajo še opremiti, predlagamo, da poskusijo opremiti svoje prostore z izdelki iz druge roke. Relativno preprosto lahko namreč dobite omare, mize ali stole, ki niso več v uporabi in ki jih lahko z malenkostnimi popravki in manjšo predelavo (npr. brušenje,

barvanje) uporabite tudi v vaših prostorih. Uporabno opremo iz druge roke lahko najdete v bližnjem centru ponovne uporabe ([Center uporabnih predmetov Izola¹⁵](#)) ali pa lokalno komunalno podjetje zaprosite, če bi lahko prevzeli še uporabne izdelke. Številne možnosti najdete tudi na različnih spletnih straneh ([Bolha.com¹⁶](#), [Podarimo.si¹⁷](#), primer ene od številnih [FB skupin¹⁸](#)), ki so namenjene prodaji ali oddaji rabljenih izdelkov, pa tudi v nekaterih trgovinah, ki se zavedajo pomena ponovne uporabe (npr. [Kotiček za krožno uporabo IKEA Ljubljana¹⁹](#)). Zavedamo se, da takšna predelava in obnova rabljenega pohištva zahteva nekaj več tehničnih spretnosti, a hkrati omogoča visok prihranek sredstev, saj lahko takšno pohištvo velikokrat dobite kar zastonj. Če imate še več tehničnega znanja, pa si lahko marsikatero dele pohištva izdelate tudi sami (ideje za obnovo izdelkov lahko najdete na različnih spletnih straneh, npr. [Ambientdizajn²⁰](#), konkretne strokovne nasvete za obnovo ali izdelavo pa lahko poiščete tudi na spletnih straneh trgovin z opremo, kot sta [SAM²¹](#) ali [OBI²²](#)). Ob tem pa sam proces predelave in oblikovanja prostora poskrbi tudi za večjo navezanost na sam prostor in večjo angažiranost. V prostor, ki smo ga oblikovali sami, namreč vtisnemo svoja znanja, želje in ideje, hkrati pa delno pripada vsem članom, ki so ga sooblikovali. Prostor tako veliko bolj zaznavamo kot svoj, zaradi česar je večja tudi želja po skrbi zanj, nanj pa smo poleg tega še bolj navezani. Ob tem pa lahko omenimo, da je ročno delo tudi dober način krepitev ekipnega duha znotraj organizacije.

Zmanjšanje porabe električne energije

Za zmanjšanje porabe električne energije so na voljo številni ukrepi. Prvi korak je vsekakor izključitev naprav, ko jih ne uporabljate. Med takšne naprave sodijo računalniki, monitorji, tiskalniki in druga oprema, ki tudi v stanju pripravljenosti porablja energijo. Pri morebitnem nakupu nove opreme pa bodite pozorni na njeno energijsko nalepko. Poleg navedenega je priporočljivo optimizirati osvetlitev tako, da izkoristite naravno svetlobo, kadar je to le mogoče, ter uporabite energetsko učinkovitejše LED-žarnice. Kot vedno pa je tudi pri tem pomembno, da imate ozaveščene zaposlene in prostovoljce, ki bodo za seboj ugašali luči. Priporočljiva je tudi nastavitvev energetsko učinkovite temperature prostora. Pri tem lahko sledimo kar [ukrepom in priporočilom učinkovite rabe energije v stavbah javnega sektorja²³](#), ki jih je pripravila vlada RS. V njih je vlada predvidela, da se prostori ne hladijo na nižjo temperaturo zraka, kot je +25 °C, ob pogoju, da

relativna vlažnost dovedenega zraka ni višja od 60 %, v času, ko prostori niso v uporabi, pa ne sme biti nižja od +28 °C. Za ogrevanje je predvidena temperatura zraka +20 °C. V primeru večjih posegov v samo zgradbo pa lahko razmislite o izboljšavah, kot so izboljšana izolacija ter energijsko učinkovita okna in strehe, kar bo na dolgi rok prispevalo k zmanjšanju porabe energije.

Uporaba trajnostnih čistil

Pri čiščenju prostorov organizacije predlagamo uporabo okoljsko sprejemljivih čistil. Z razširjanjem zavedanja o pomenu skrbi za okolje je ponudba takšnih čistil že kar zajetna, zato ne boste imeli težav z iskanjem primerne čistila. Hkrati pa si lahko marsikatero čistilo pripravite tudi sami (kot na primer: [čistilo za tla²⁴](#) ali [čistilo za okna²⁵](#)). Če imate večje prostore, za katerih čiščenje skrbi čistilni servis, pa priporočamo, da pred tem preverite, ali uporabljajo trajnostna čistila oziroma so takšna čistila pripravljena uporabljati, če jih kupite vi.

Ločevanje odpadkov

Eden preprostejših načinov, s katerim lahko skrbimo za naš vpliv na okolje, je vestno ločevanje odpadkov. Zavedamo se, da včasih morda ni povsem jasno, kam spada kakšen odpadek (tudi mi smo se večkrat vprašali, kam vreči umazan karton od pice – pravilni odgovor je (žal) med mešane odpadke), zato priporočamo, da pokukate na spletno stran lokalnega komunalnega podjetja (npr. [Marjetica Koper²⁶](#)), če ste v dvomih.

Promocijski material

Ena od sestavin dela na projektih je tudi diseminacija, prepoznavnost projekta pa večkrat širimo prav s promocijskim materialom. Njegovega pomena, hkrati pa tudi njegove potratnosti, se dobro zavedamo. Predlagamo torej, da pred zapisom količine materialov v projektno prijavnico temeljito premislite. Pri tem priporočamo, da kupite manjše število promocijskih materialov (po potrebi ga lahko vedno naročite naknadno), ob tem pa naj bodo materiali tudi čim bolj trajnostni (izognite se na primer plastiki, poskusite tiskati na recikliran papir ali les, itd.), izdelki pa čim bolj uporabni, da ne bodo imeli samo promocijske vrednosti, ampak tudi uporabno. Če je to le mogoče, naročite materiale od lokalnih proizvajalcev, s tem boste skrajšali dobavne verige in skrbeli za razvoj lokalnega okolja.

Organizacija dogodkov

Vsi se soočamo z organizacijo večjih ali manjših dogodkov, ki so namenjeni našim članom ali širši javnosti. Pri organizaciji takšnih dogodkov se spopadamo z velikim številom odpadkov, zato je izjemnega pomena, da si pri tem prizadevamo ravnati čim bolj trajnostno. Poskrbeti morate za dovoljšno število košev za ločevanje odpadkov ter uporabiti pribor, krožnike in kozarce, ki niso za enkratno uporabo, če to ni mogoče, pa takšne, ki se jih lahko reciklira. Hrana in pijača naj bodo lokalni ter pridelani na trajnosten način. Takšne dogodke je koristno izkoristiti tudi za ozaveščanje ljudi o pomenu skrbi za okolje. V primeru večje prireditve je smiselno, da si prizadevate pridobiti naziv »Zero Waste« prireditve ali »prireditve z manj odpadki« (načine, kako pridobiti takšen naziv, si lahko ogledate tukaj: [Kaj je »Zero Waste« prireditve?²⁷](#)). Na takšen način boste še v večji meri poskrbeli za okolje, hkrati pa boste s tem širili zavedanje o možnosti organizacije dogodkov s čim manjši, okoljskim vplivom. Ne pozabite dodati tudi povabilnih napisov s pozivi za premišljeno rabo telefona in števila fotografij, saj ne smemo zanemariti tudi digitalnih odpadkov, ki prav tako škodujejo, četudi niso vidni na prvi pogled.

Ponovna uporaba

Iz navedene premise, da je najboljši tisti odpadek, ki nikoli ne nastane, izhaja tudi predlog o ponovni uporabi že uporabljenih predmetov. Kjer je to mogoče, lahko določen predmet uporabimo na kakšen drugačen način. Uporabljene predmete pa lahko podarimo tudi drugim organizacijam, ki bi jih lahko potrebovale in uporabljale še naprej.

Poraba papirja

Kot bomo izpostavili pri naslednji točki, nam digitalizacija omogoča hrambo in arhiviranje dokumentov v digitalni obliki na naših računalnikih in v oblakih, zaradi česar lahko zmanjšamo porabo papirja. Če že moramo tiskati, pa tiskajmo obojestransko in, kjer je možno, uporabimo manjšo velikost pisave. Predlagamo tudi uporabo »škart papirja«. Vsakemu se namreč zgodi, da ob čiščenju miz najde enostransko potiskan list papirja, ki ni več aktualen (in ki ne vsebuje osebnih podatkov!). Predlagamo, da ga shranite, saj vam lahko vedno pride prav za kakšno skico. Ne pozabite, da tako lahko znižate tudi svoje stroške.

Kava in malice

Za tiste organizacije, ki imate tudi svoj aparat za kavo oziroma ga nameravate kupiti, predlagamo, da si kupite aparat, ki ima tudi mlinček za kavo. Tako se namreč izognete odpadkom, ki nastanejo z uporabo »kapsul«, hkrati pa bo tudi sama kava precej boljša! Za zmanjšanje odpadkov lahko veliko naredimo tudi s tem, da malice damo v posode za shranjevanje hrane. Svoje zaposlene in prostovoljce spodbudite, da v službo prinesejo svoje posode, ali pa jih kupite vi. Na takšen način lahko spodbudite tudi skupne malice, kar je vedno pomembno za ohranjanje dobrega vzdušja v ekipi. Če imate možnost, da lahko v svojih prostorih uredite tudi manjšo kuhinjo ali prostor za pripravo hrane, predlagamo, da jo izkoristite. Vaši zaposleni in prostovoljci si bo tako lahko pripravili hrano po želji (kar bo zmanjšalo količino odpadne hrane), hkrati pa bodo tako lahko zmanjšali tudi stroške, povezane z nakupom kosil.

DIGITALIZACIJA

Ena od pomembnih možnosti za ozelenitev našega delovanja je digitalizacija določenih storitev, ki jih nudi NVO, in digitalizacija upravljanja NVO. Pri tem je potrebno vsekakor opozoriti, da digitalizacija ne sme potekati vsehprek, ampak mora biti za poenostavljanje našega načina delovanja smiselna in ciljno usmerjena. Ne smemo namreč pozabiti, da ima tudi digitalizacija določen okoljski odtis. O slednjem načeloma ne razmišljamo, vendar ob uporabi računalnika ali vzdrževanju omrežja porabljamo električno energijo. Podatki in e-poštna sporočila, ki jih pošiljamo, se hranijo v oblaku, za vzdrževanje teh podatkovnih centrov pa je potrebne veliko energije.

Sama poraba posamičnega e-poštnega sporočila ni velika. Mike Berners-Lee, ki je v svoji knjigi »How Bad Are Bananas?²⁸« iz leta 2010 skušal opisati ogljični odtis praktično vsega, je ugotovil, da eno »spam« e-poštno sporočilo porabi 0,3 g CO₂ v okolju, navadno e-poštno sporočilo okoli 4 g CO₂, sporočilo, ki mu priložimo še sliko, pa 50 g CO₂. Kljub nizkemu vplivu posamičnega e-poštnega sporočila pa se vpliv e-poštnih sporočil zelo poveča, ko ga postavimo v kontekst svetovne ravni.

Raziskava²⁹, ki je bila leta 2019 opravljena v Veliki Britaniji po naročilu družbe OVO Energy, ugotavlja, da naj bi Britanci poslali več kot 64 milijonov

nepotrebnih e-poštnih sporočil dnevno in, če bi vsak odrasel človek v VB vsak dan poslal eno e-poštno sporočilo manj, ki vsebuje le besede »hvala«, »lep vikend«, »prejeto« ali »cenim«, bi prihranili več kot 16.433 ton ogljika na leto, kar ustreza 81.152 letom iz Londona v Madrid oziroma odstranitvi 3.334 dizelskih avtomobilov iz prometa. Ta sporočila so sicer vljudnostna in občasno nujna, a velikokrat se jim lahko izognemo že tako, da se sodelavcu v sosednji pisarni zahvalimo v živo. ([Preverite še vaš okviren ogljični odtis^{30\)}](#))

Tudi pri pošiljanju e-sporočil in pri hrambi podatkov naj torej obstaja logika sprotnega čiščenja, v skladu s katero shranjujete nujne dokumente, odvečne pa sproti brišite, ter logika, da je najboljši odpadke tisti, ki nikoli ne nastane.

Kljub tem podatkom pa ne moremo zanemariti številnih pozitivnih učinkov, ki jih omogoča digitalizacija pri zmanjševanju okoljskega odtisa. Zato ne pozabite: številne aplikacije so za nevladne organizacije brezplačne (več informacij lahko preberete na spletni strani [NVO VID^{31\)}](#)!

Predlagane prakse za višjo stopnjo digitaliziranosti organizacije

Spletna organizacija dela

Vse NVO spodbujamo k uporabi spletnih aplikacij, ki omogočajo hrambo podatkov (npr. [Google Drive^{32\)}](#), [Microsoft 365^{33\)}](#), [Icloud^{34\)}](#) itd.), in aplikacij, ki lajšajo upravljanje v organizaciji (npr. [Trello^{35\)}](#), [Basecamp^{36\)}](#), [Asana^{37\)}](#), [Jira^{38\)}](#)). Uporaba digitalnih aplikacij nam bo namreč omogočila, da natisnemo manj dokumentov, s tem pa se zmanjšujejo poraba kartuš, količina nakupov fasciklov ter uporaba prostora za shrambo hkrati pa se optimizira upravljanje in transparentnost vodenja organizacije.

Digitalni podpis in žig organizacije

Zelo priporočeno je, da si odgovorne osebe v organizaciji namestijo digitalni podpis, saj bodo tako močno zmanjšale količine natisnjenih dokumentov ter obenem tudi pospešili proces urejanja vseh podpisov, saj lahko podpis oddajo tudi v primeru dela od doma ali službene poti. Vse potrebne informacije za pridobitev digitalnega potrdila boste pridobili na spletni strani [SI-TRUST^{39\)}](#).

Spletni sestanki

V času epidemije Covid-19 smo morali praktično čez noč vsi preklopiti na spletne sestanke in čeprav nas je večina pogrešala medosebni

stik ter kavo s sodelavci in partnerji, moramo priznati, da nam je uporaba aplikacij, kot so [Zoom](#)⁴⁰, [Google Meets](#)⁴¹ in [MS Teams](#)⁴², olajšala srečanja. Spletni sestanki so odlični za krajše sestanke o tehničnih zadevah in za seznanitvene sestanke. Skrajšajo marsikatero pot in nadomestijo kar nekaj ur vožnje. Omogočajo nam tudi, da se udeležimo sestanka, tudi če delamo od doma ali če smo na službeni poti. Vsekakor pa je takšen format sestankovanja manj primeren za daljše sestanke, kjer je potrebno, da se partnerji med seboj spoznajo (npr. »kick-off« sestanki), ali kjer je treba čim bolj vključiti vse udeležence. Pri spletnih sestankih je namreč težko poskrbeti za zadostno koncentracijo, zato so primernejši za krajša srečanja.

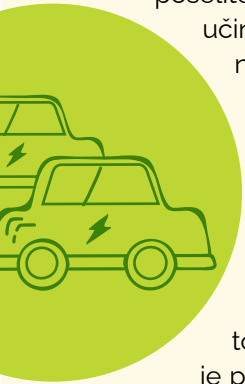
Spletne delavnice

Tako kot spletne sestanke smo se tekom krize naučili izvajati tudi spletne delavnice. Spletne delavnice so se pokazale kot zelo dobra rešitev za delavnice, na katerih predstavljamo nove programe, razpise ali ukrepe, ter za delavnice, na katerih se učimo novih orodij. Izvajanje spletnih delavnic pa lahko za trenerje predstavlja tudi dodaten izziv, saj se morajo dodatno angažirati pri aktiviranju sodelujočih. Zelo pomembno je, kako govorimo (način, ton) in kako predstavljamo zadeve, saj je, kot že omenjeno, za zaslonom veliko težje ohraniti koncentracijo in zanimanje. Za povečanje interakcije so se razvila tudi številna orodja, ki jih je smiselno uporabiti med izvajanjem delavnice (npr. [Mentimeter](#)⁴³, [Jamboard](#)⁴⁴, [Wordwall](#)⁴⁵, [Padlet](#)⁴⁶, [Metafox Cards](#)⁴⁷, itd). Če gre za delavnico, kjer se pričakuje interakcija udeležencev, priporočamo, da imajo vsi sodelujoči prižgane kamere, če je to le mogoče. Zelo pomembno je tudi, da se delavnica izpelje tehnično brezhibno (da se ne zgodi, da ne boste znali deliti zaslona, utišati mikrofona itd.), zato priporočamo, da predhodno preverite, če vse deluje. Nam pa spletne delavnice ponujajo možnost, da delavnic ne zamudimo zaradi oddaljenosti, saj za udeležbo potrebujemo le računalnik ali telefon, in se lahko izognemo dodatnemu potovanju. Poleg tega nam posnetki delavnic omogočajo tudi, da si jih lahko ogledamo kasneje, zato si lahko ogledamo tudi tiste delavnice, ki so se odvijale v za nas neprimernem času.

Digitalizacija nam torej lajša številna opravke, ne sme pa zamenjati poglobljenih pogovorov, diskusij in druženja, saj so le ti bistveni za trajnost delovanja organizacije.

POT V SLUŽBO IN SLUŽBENE POTI

Vprašanje mobilnosti je eno pomembnejših vprašanj, ko govorimo o zmanjševanju našega okoljskega odtisa. Promet je eden od hujših onesnaževalcev zraka, zaradi česar moramo tudi na tem področju delovati preudarno. Slovenija je slabše razvita na področju javnega prometa. Železniški promet je dotrajan in časovno neučinkovit, zaradi česar se za to možnost odloča le malo ljudi. Tudi medkrajevne avtobusne povezave in povezljivost zalednih zaselkov s centri mest so velikokrat zelo slabo urejene. Razpršena in redka poselitev ter geografska razgibanost območji namreč onemogočajo učinkovite povezave, saj velikokrat preprosto niso rentabilne. Zaradi navedenega se v Sloveniji avtomobili še vedno uporabljajo zelo pogosto. Inštitut za politike prostora je v svoji [raziskavi](#)⁴⁸ želel ugotoviti, zakaj se ljudje odločajo za uporabo avtomobila pri vsakdanjih opravkih. Večina ga uporablja povsem pragmatično, kadar je zunaj slabo vreme (90,5 %), ker je to najhitrejši način prevoza (90,1 %), kadar imajo prtljago (87,3 %) ali ker spotoma uredijo še druge opravke (83 %). Velik delež se za uporabo avtomobila odloči tudi zato, ker ocenjuje, da je to najbolj enostaven (81,9 %) ali udoben način (80,6 %). Raziskava je pokazala, da veliko vsakdanjih poti v šolo, službo in po opravkih opravimo z avtomobilom, tudi kadar gre za razdalje do pet kilometrov, ki bi jih lahko prehodili ali prekolesarili. Celotna poti do enega kilometra skoraj petina ljudi opravi z avtomobilom. Vsekakor gre za trend, ki bi ga bilo smiselno preobrtni.

Predlagane prakse za bolj trajno mobilnost

Uporaba vlaka

Svojevrsten izziv predstavlja udeležba na mednarodnih sestankih in preostalih dogodkih. Navajeni smo namreč uporabiti letalo, saj gre večinoma za najhitrejši in najpreprostejši način potovanja. Vseeno pa vas spodbujamo k pogostejši uporabi vlakov. Za Slovenijo smo sicer zapisali, da železniške povezave niso dobro razvite, a marsikje v tujini temu ni tako in je lahko takšno potovanje udobno in precej hitro.

Lokalna mobilnost

Pri lokalni mobilnosti smo veliki zagovorniki uporabe javnega prevoza. Vemo, da je potrebno pri javnem prevozu še marsikaj urediti,

saj so nekatere povezave zelo slabe, a vsaj v mestnih središčih in neposredni okolici javni prevoz dobro deluje. S povečano uporabo javnega prevoza pa se bo slednji lahko še dodatno izboljšal, saj bo zaradi večjega povpraševanja pripravljenost dodajanja novih linij precej večja. Kot je pokazala že zgoraj omenjena raziskava, velik problem predstavlja uporaba avtomobila za krajše razdalje, ki bi jih lahko opravili tudi peš ali s kolesom. Uporaba avtomobila je res lahko hitrejša, a če prištejemo problem iskanja parkirnega mesta in čakanja v gneči, se ta hitrost bistveno skrajša. Hoja in uporaba kolesa sta koristna tudi z vidika skrbi za zdravje, saj nas prisilita v redno vadbo in fizično dejavnost, tako da poleg tega, da naredimo nekaj dobrega za okolje, naredimo nekaj dobrega tudi zase.

Souporaba avtomobila

Zavedamo se, da je v številnih primerih uporaba avtomobila neizbežna. A če gre več sodelavcev na službeno pot v isti kraj, jih lahko spodbudite, da gredo z istim avtom in se med seboj nekoliko počakajo. Svoje zaposlene in prostovoljce pa lahko usmerite tudi k temu, da večkrat uporabijo možnost skupnega prevoza na delo. Za spodbudo jim lahko nudite večjo prilagodljivost pri urnikih, da bi lažje usklajevali vožnjo s sopotniki; v okviru svojih komunikacijskih kanalov lahko ustanovite skupino za skupni prevoz ali pa uporabite katero od aplikacij za souporabo prevoza, ki omogočajo sodelavcem, da se med seboj povežejo in načrtujejo skupne vožnje. Če imate to možnost, jim lahko nudite tudi kakšne finančne spodbude, kot so subvencije za gorivo ali parkirnino za skupine, ki se vozijo skupaj, ali pa jih nagradite s kakšnimi priznanji (npr. majhne nagrade, kot so darilni boni ali priznanja za okoljsko ozaveščenost). Prav tako je priporočljivo spodbuditi zaposlene in prostovoljce, da uporabijo isti avto takrat, ko gre še kdo od sodelavcev na sestanek v isti kraj. Ne pozabite, da boste poleg tega, da boste naredili nekaj dobrega za planet, naredili tudi nekaj dobrega za svojo denarnico, saj si boste tako znižali stroške.

Dostopnost aktivnosti

O načinih potovanja bi morali razmišljati tudi ob organiziranju aktivnosti in različnih dogodkov. Vsaka aktivnost, ki privabi večje število ljudi, je z vidika potovanj lahko okoljsko zelo obremenjujoča. Iz tega razloga bi morali ob organizaciji slednjih izbrati lokacije, ki bodo dostopne z javnim prevozom oziroma čim bližje udeležencem.

Na ta način se bo zmanjšal okoljski vpliv, hkrati pa bodo dogodki tudi bolj vključujoči, saj bodo dostopni tudi vsem tistim, ki nimajo avtomobila.

Mednarodna sestanki

Kot smo že prej razmišljali, je udeležba v živo na mednarodnih sestankih z okoljskega vidika sicer sporna, vendar zelo pomembna za uspešno izvajanje projektov. Zato gre naše priporočilo glede te tematike predvsem v smeri racionalizacije mednarodnih potovanj. To pomeni, da pri planiranju mednarodnih sestankov slednje združite npr. s konferenco ali ogledom dobre prakse. Na ta način boste omejili število potovanj ter ohranili samo tista najpomembnejša.

Nastanitve

Veliko lahko naredimo tudi pri izbiri nastanitve. Ob izbiri primerne nastanitve lahko namreč pregledate, katera od nastanitvev je najbolj trajnostno ozaveščena, in se zanjo tudi odločite. Enako velja, če mednarodno srečanje organizirate sami. Poskusite izbrati tiste nastanitve, v katerih naredijo največ glede svojega okoljskega odtisa.

IZKUSTVO LOKALNEGA OKOLJA

Za ozaveščanje javnosti in pridobivanje novega znanja je zelo učinkovita metoda izkustvenega učenja. Metoda izkustvenega učenja je pristop k učenju, pri katerem se znanje in razumevanje pridobivata skozi osebne izkušnje in aktivno sodelovanje posameznika v procesu učenja. Ta metoda poudarja praktično izkušnjo, refleksijo in prepoznavanje pomembnosti lastnega delovanja ter uporabe pridobljenega znanja v konkretnih situacijah. Poleg tega omogoča bolj celostno razumevanje in notranjo motivacijo posameznika ter spodbuja razvoj praktičnih veščin, kritičnega razmišljanja, samorefleksije in reševanja kompleksnih problemov.

Izkustvena metoda učenja tako temelji na izkušnjah in doživetjih, ki jih posameznik izkusi, in predpostavlja, da si bomo nekaj lažje zapomnili, če to sami doživimo oziroma imamo stik s tem. V želji po povečanju zavedanja o pomenu skrbi za okolje so tako priporočljive aktivnosti, ki bodo ljudem približale naravo in živali. Vzpostavitev stika z naravo bo namreč okrepila pripravljenost posameznikov za ukrepanje. S stikom bomo spodbudili

predvsem navezanost na določene kraje in lokacije ter tako lažje vzpostavili skrbstveni odnos. Te lokacije namreč ne bodo samo točke na zemljevidu, ampak bodo prepojene s spomini in izkušnjami določenih doživetij.

Predlagane prakse za večjo povezanost z naravo

Sprehodi in sestanki v naravi

Marsikateri interni sestanek se lahko opravi tudi med sprehodom ali v kakšnem bližnjem parku. Na tak način spodbujamo preživljanje časa in gibanja na prostem in s tem povečujemo zdravje in zadovoljstvo zaposlenih in prostovoljcev. Menjava lokacije lahko velikokrat izboljša produktivnost ekipe, saj ima gibanje številne pozitivne učinke na delovanje možganov in kognitivne zmožnosti posameznikov, kot so ugotavljale organizacije, podpisane pod akcijo [Za možgane](#)⁴⁹.

»Team building« v naravi

Ko pripravljate »team building«, pomislite na odmik v naravo. Na ta način boste lahko svoj mir iskali ob poslušanju živalih, žuborenju potoka ali šumenju listja. Poskusite tudi s skupno pripravo obroka – morda kar na taborniškem ognju – in ob tem ne pozabite, da naj bo hrana lokalna in sezonska. Na takšnem »team buildingu« je priporočljiva tudi kakšna delovna ali čistilna akcija. Takšne akcije lahko še dodatno povežejo ekipo, hkrati pa se naredi nekaj dobrega za okolje. S preživljanjem časa v naravi se prav tako prizemljimo in pridemo v stik z okoljem na še bolj pristen način.

Dogodki v naravi

Številni dogodki, ki jih organizirate, že potekajo na prostem, morda pa lahko tam organizirate tudi dogodke, ki se običajno odvijajo v varnem zavetju štirih sten. Različna usposabljanja, okrogle mize in predavanja se lahko brez pretiranega napora organizirajo tudi na prostem. To bo dalo takšnim dogodkom bolj igrivo in sproščeno podobo, hkrati pa jih po približalo širši javnosti. Udeleženci bodo tako lahko poslušali njim zanimive tematike v zelenem okolju ter s tem vzpostavili pozitivne konotacije z naravo.

Izobraževanje kadra o okoljskih tematikah

En tip izkustva je lahko tudi udeležba zaposlenih in prostovoljcev na različnih delavnicah in usposabljanjih, ki so namenjena skrbi za okolje

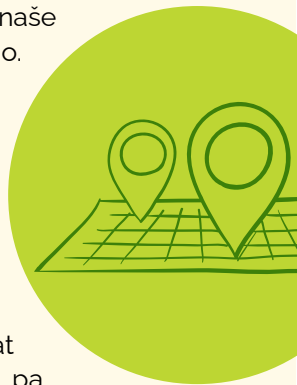
(številna izobraževanja na primer nudijo [Ekologi brez meja](#)⁵⁰). Tako bodo zaposleni in prostovoljci veliko bolj vešč pri ozelenitvi vaše organizacije, hkrati pa bodo pridobili znanje za delovanje v svojem zasebnem življenju. Kot rečeno, so si trajnostne tematike priborile pomembno mesto v razpisih, saj je veliko razpisov namenjenih obravnavi teh tem ali pa predpostavlja vsaj manjša naslavljanja v okviru projekta. Tako lahko takšno znanje pripomore tudi k lažji pridobitvi dodatnih sredstev.

KAJ LAHKO NAREDIMO V OKVIRU LOKALNE SKUPNOSTI?

Kot smo videli že pri izkustvu, je vključitev v lokalno okolje bistvenega pomena za razumevanje in krepitev želje po ozelenitvi. S sodelovanjem z lokalnimi akterji namreč pomembno prispevamo k skrajševanju dobavnih verig, hkrati pa nam sama vključenost v razvoj lokalnega okolja povečuje navezanost na slednje in s tem spodbuja pripravljenost skrbeti za okolico. Kot smo videli pri opisu predlogov za implementacijo procesov ozelenitve, gre pri večini predvsem za manjše posege v naše vsakdanje delovanje brez dodatnih stroškov za organizacijo. Ozelenitev organizacije je zatorej odvisna predvsem od tega, v kolikšni meri smo se pripravljene prilagoditi in v nekaterih primerih zmanjšati naše udobje. Vse aktivnosti, ki bi torej povečevale navezanost posameznika na okolico, bi torej lahko spodbujale tudi procese ozelenitve.

Poleg tega bosta sodelovanje z lokalnimi akterji in aktivno delovanje v lokalnem okolju povečala samo prepoznavnost organizacije ter s tem izboljšala njen ugled. Vse prevečkrat družba ni naklonjena nevladnemu sektorju, lokalni akterji pa nas ne dojemajo kot relevantne deležnike v razvoju lokalnega okolja. Večje sodelovanje in naša aktivacija na terenu pa bi lahko takšen pogled spremenila, saj bi bilo lokalno okolje iz prve roke deležno pozitivnih učinkov NVO. Z večanjem pomena v lokalnem okolju boste lahko povečali tudi vašo zagovorniško »težo« in tako lažje širili besedo o dobrih praksah. Hkrati si boste tako razširili možnosti pridobivanja dodatnih sredstev za vaše delovanje (subvencije, donacije itd.).

Predlagane prakse za krepitev sodelovanja z lokalnim okoljem

Sodelovanje z lokalnim deležniki

Vsaka organizacija se sooča s tem, da mora kupovati potrošni material, promocijski material ali darila za poslovne partnerje, zato je pri tem pomembno, da poskušamo, če je to le mogoče, sodelovati z lokalnimi podjetji, obrtniki in kmeti. Na ta način bomo učinkovito zmanjšali transportno razdaljo in pomembno vplivali na okoljski odtis organizacije. Hkrati bo to omogočilo sprotno dobavo in s tem manjšo možnost, da se bodo izdelki pokvarili ali da jih bo treba zavreči. Pri iskanju primernih partnerjev je poleg lokalnosti pomembno preveriti tudi okoljske standarde, ki jih partnerji dosegajo. Takšno sodelovanje nam bo omogočilo večjo vključenost v lokalno okolje in širitev socialne in poslovne mreže za morebitne bodoče projektne partnerje.

Sodelovanje z okoljskimi organizacijami

Zavedamo se, da številni med vami v svojem delovanju ne naslavljate okoljske problematike, zato bi bil eden od pomembnih vidikov ozelenitve lahko tudi vzpostavitev sodelovanja z lokalnimi organizacijami, ki skrbijo za okolje. S takšnim sodelovanjem bi lahko pridobili več znanja o sami tematiki, hkrati pa bi vašim zaposlenim in prostovoljcem približali pomembnost varovanja okolja. Tudi v tem primeru bi s takšnim sodelovanjem razširili mrežo partnerjev, s katerimi bi se lahko prijavi za projekte.

Skrb za skupnost in lokalni prostor

Naš zadnji predlog za ozelenitev vaše organizacije pa je organizacija oziroma aktivna udeležba na čistilnih ali drugih skupnostnih akcijah, kjer se ureja lokalno okolje. Ta aktivnost kliče po vaši direktni aktivaciji ter vam omogoča, da ima vaše delovanje neposredni in vidni učinek na okolje. Vidni učinek našega delovanja je zelo pomemben pri ozaveščanju in spodbujanju k drugačnemu obnašanju, saj lahko tako iz prve roke vidimo, da imajo naša dejanja smisel in vpliv. Takšna aktivacija vam bo ponovno pomagala okrepiti vašo prepoznavnost v lokalnem okolju. Sodelujete pa lahko tudi pri različnih akcijah za ozaveščanje, kjer izpostavite načine, na katere vi sami skrbite za okolje. Takšna besedila sledilci dobro sprejmejo in s tem lahko pokažete, da je tudi vam mar za okolje, v katerem delujete.

KAJ SE ŽE DOGAJA NA PODROČJU OZELENITVE?

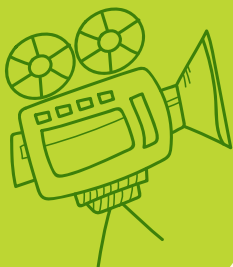
Sedaj pa si za konec oglejmo še 3 primere dobrih praks, za katere upamo, da vas bodo spodbudile k čim hitrejši aktivaciji.

»ZERO WASTE« FILMSKI FESTIVAL KINO OTOK – ISOLA CINEMA

Mednarodni filmski festival Kino Otok – Isola Cinema⁵¹ poteka že od leta 2004 in v okviru svojega delovanja raziskuje filmsko umetnost ter odkriva raznovrstne filmske izraze. Z organizacijo festivala si želijo spodbuditi poglobljen dialog in kritično refleksijo o filmskem ustvarjanju. Skozi leta je Kino Otok opustil svojo tekmovalno noto, zato v okviru festivala ne podeljujejo več nagrad. Danes je festival odprt prostor prikazovanja in posredovanja filmske umetnosti, v katerem velja enakopravnost raznovrstnih izrazov in razmišljanj, ki razširjajo pogled in spodbujajo kritično držo. V program festivala je vključenih okrog 80 filmov vseh dolžin, med katerimi jih večina na Kino Otoku doživi nacionalno premiero.

Ob trajni posvečenosti filmski ustvarjalnosti in razvijanju filmske kulture pa so se po osemnajstih letih delovanja jasno zavedali tudi odgovornosti festivala kot množične kulturne prireditve ter nujnosti skrbi za okolje. Z ozaveščanjem in lastnim delovanjem so si prizadevali aktivno prispevati k iskanju odgovorov na okoljsko krizo ter postati zgled tako za obiskovalce kot za druge organizatorje kulturnih dogodkov.

Pregled možnosti formalizacije njihovih prizadevanj je pokazal, da je »Zero Waste« certifikat pod okriljem Ekologov brez meja edini mednarodno priznan tovrsten certifikat za javne kulturne prireditve v Sloveniji. Prvi korak za pridobitev naziva »Zero Waste« prireditve je bilo sprejetje zaveze, da bodo izvajali ukrepe za preprečevanje in zmanjševanje količin nastalih odpadkov, kar jim je v letu 2022 omogočilo pridobitev naziva »Prireditve z manj odpadki«, ki so jim ga podelili Ekologi brez meja. To seveda ni pomenilo, da na festivalu ne bo več odpadkov, ampak da se bodo skupaj z obiskovalci

trudili, da bo odpadkov čim manj in da bodo ustrezno zbrani. Pripravili so nov načrt zbiranja odpadkov na festivalskih prizoriščih in vzpostavili sistem spremljanja zbiranja ter tehtanja. Osnovni kriterij za »Zero Waste« prireditvev je 90 % ločeno zbranih odpadkov in zmanjševanje skupnih količin odpadkov. V lanskem letu jim je uspelo v pravilne zabojnike zbrati kar 95 % vseh odpadkov, zato so jim letos Ekologi brez meja podelili naziv »Prireditvev brez odpadkov« ali »Zero Waste« prireditvev. Izpolnjevanje pogojev za ohranitev naziva se preverja vsako leto. Takšen naziv je festival Kino Otok – Isola Cinema prejel kot prvi filmski dogodek v Sloveniji.

Da bi dosegli čim boljši vpliv na okolje, so pri oblikovanju programa poskrbeli za razgradljivo embalažo ali embalažo za večkratno uporabo, občinstvo so spodbujali k uporabi digitalnih programov, za ogorke so priskrbeli reciklirane pepelnike ipd. S ciljem inovativne ponovne uporabe tekstila so se povezali tudi s Centrom uporabnih predmetov Komunale Izola ter s trgovino Depo Komunale Vrhnika, kjer so iz recikliranih zaves sešili tekstilne torbe za sadje in zelenjavo, ki so jih podarili gostom in ekipi festivala. Sprejetje trajne »Zero waste« zaveze je del celostnega prizadevanja ekipe festivala Kino Otok za zmanjšanje škodljivih vplivov njihovega delovanja na okolje, ki vključuje spodbujanje uporabe javnega prevoza in potovanj z vlakom namesto z letalom, nižje naklade festivalskih tiskovin, ponovno uporabo predmetov in opreme ter sodelovanje s partnerji, ki omogočajo ekološko in lokalno ponudbo.

Komunikacijo o »Zero Waste« aktivnosti so vključili v celoten komunikacijski splet zadnjih dveh izdaj festivala v letih 2022 in 2023 (pred, med in po festivalu). Vsi tisti, ki so prišli v stik s filmskim programom, so prejeli tudi informacijo o tem, da je festival Kino Otok – Isola Cinema »Prireditvev z manj odpadki« oziroma »Zero Waste« prireditvev. Pri tem so skupaj z Ekologi brez meja oblikovali relativno preprosta in jasna ključna sporočila, ki so nagovarjala različne ciljne javnosti: predstavnike medijev, partnerske in druge sorodne organizacije, prostovoljsko ekipo ter obiskovalce festivala. Nadalje so z okoljsko krizo in odgovornostjo povezane vsebine smiselno vključevali v izbrane programske sklope festivala, predvsem v strokovni program – v sodelovanju z Motovilo, centrom za spodbujanje sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih – in v program za otroke, mlade in družine. Obiskovalci festivala so se, kot še dodajajo, na »Zero Waste« pot festivala Kino Otok – Isola Cinema brez izjeme odzvali pozitivno.

KREATIVNI CENTER – OPREMLJANJE PROSTORA

Naslednja dobra praksa, ki si jo želimo izpostaviti, je način oblikovanja [Kreativnega centra v Kopru](#)⁵², ki je bil odprt v okviru projekta BalanCed. Projekt BalanCed se sofinancira s sredstvi norveškega finančnega mehanizma, preko katerega si države donatorice prizadevajo prispevati k bolj zeleni, konkurenčni in vključujoči Evropi.

V okviru projekta partnerji nameravajo oblikovati inovativno in celostno storitev, ki s pomočjo umetnosti krepí in bogati človeške vire. Projekt temelji na konceptih pozitivne psihologije, ki nas učijo, da ljudi, ki se počutijo bolje, postanejo bolj zadovoljni, vztrajni in optimistični ter se bolje spopadajo z življenjskimi izzivi. Prek projekta si želijo podpreti uporabnike pri boljšem obvladovanju življenjskih izzivov in krepitvi kompetenc ter podpreti organizacije pri skrbi za svoje zaposlene. Projekt prav tako spodbuja razvoj kreativnih kompetenc zaposlenih in skuša raziskati pozitivne učinke uravnoteženega razmerja med poklicnim in zasebnim življenjem.

Obiskovalcem Kreativnega centra je omogočeno sodelovanje v delavnicah oblikovanje gline, kar prispeva k izboljšanju njihovega splošnega počutja. Posameznikom lajša usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter ponuja priložnost za raziskovanje in rast. Poleg tega je v okviru centra poskrbljeno za varstvo otrok, ki so vključeni v različne ustvarjalne delavnice na temo varovanja okolja. Celoten projekt je trajnostno naravnán, med osrednjimi dejavnostmi je delo z glino, ki je naraven material; delavnice za otroke so prav tako trajnostno naravnane, saj vsebujejo biodiverzitetne, okoljevarstvene, rokodelske in miselne izzive. Svojevrsten in inovativen pa je bil tudi pristop oblikovanja in opremljanja Kreativnega centra.

Opremljanje prostora so se namreč, z izjemo strokovnih del (elektrika, vodovodne napeljave), ki so jih prepustili za to usposobljenim mojstrom, lotili z lastnim delom ter uporabo in preoblikovanjem rabljenih predmetov. Postopek je vključeval pregled prostora, izdelavo novega prostora ter obnovo in preoblikovanje rabljenega pohištva, kot tudi beljenje in čiščenje, itd. Otroci so pod vodstvom izkušenega mentorja na primer sami pobelili prostore, v katerih imajo zdaj delavnice, ter zbrusili, prebarvali in preoblekli

stole, na katerih lahko zdaj sedijo. Preurejanje prostora je bilo predvideno že v prijavi projekta in predstavlja protitež potrošniški miselnosti in nakupovanju novega, temelji pa na zavedanju, da je veliko rabljenih zadev lahko še zelo uporabnih.

Ob tem sicer opozarjajo, da je za takšno obnovo potrebno skrbno načrtovati potreben čas in premisliti o vseh znanjih in veščinah, ki so potrebne za določena opravila, ter tudi o razpoložljivosti potrebnih mojstrov. Stvari se namreč lahko zelo hitro zavlečejo. Ob tem pa je potrebno dodati, da je postopek lahko tudi naporen, zaradi česar se lahko pojavijo tudi kakšna trenja znotraj ekipe. A kljub temu je z dobro pripravo in pravilnim časovnim načrtovanjem izkušnja ob uspešno opremljenem in urejenem prostoru lahko zelo blagodejna, udeleženci pa so tudi ponosni na svoje delo. Organizatorje je še posebej navdušilo, kako so se bodoči uporabniki kreativnega centra – otroci – lotili njegovega urejanja. Otroci so urejanje sprejeli kot igro in se z lahkoto povezali s prostorom, v katerega se radi vračajo. Ob tem so se učili novih praktičnih veščin, kot je na primer šivanje, brušenje in barvanje pohištva, ter prav vse presenečali s tem, kako dobro jim je šlo izpod rok. Kot poudarjajo, je bil ta del prenavljanja za vse najbolj navdušujoč.

LIVADA LAB – DOGODKI ORGANIZIRANI V STIKU Z NARAVO

Tretja dobra praksa je organizacija dogodkov v naravi na področju [skupnostnega prostora Livada](#)⁵³, ki deluje pod okriljem Zavoda BoB. Livada je zelena javna površina v središču mesta Ljubljana, ki so jo leta 2014 pričeli oblikovati v želji, da bi mladim ponudili prostor za kakovostno preživljanje prostega časa na zunanjih površinah. Zavod BoB se je takrat povezal z Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani in skupaj so pričeli z idejno zasnovo mestnega zelenega prostora, kjer lahko mladi kreativno preživljajo prosti čas v naravi, pridelujejo lastno ekološko kakovostno hrano ter se lahko osamosvojijo in razvijajo odgovorno ravnanje do okolice. Od oblikovanja Livade kot skupnostnega prostora so se izvajali različni projekti, ki so preko različnih izobraževalnih vsebin povečevali ozaveščenost mladih o trajnostnih vsebinah in jih učili o učinkovitem upravljanju javnih zelenih površin. Zadnji projekt, ki se trenutno zaključuje, je projekt Trajnostna Livada LAB. Čeprav so ciljna skupina predvsem mladi med 18 in 30 let starosti, so aktivnosti odprte za vse, ki jih to področje zanima. Aktivnosti, ki jih organizirajo, so povezane z naslednjimi cilji:

- vzpostaviti javni zeleni prostor s pomočjo projektnega učenja, kjer mladi izhajajo iz lastnih potreb in potreb širšega okolja (družbe);
- raziskati prakso socialne ekonomije kot sestavnega dela zelene ekonomije in možnosti njene uporabe pri upravljanju javnih zelenih površin;
- vzpostaviti pogoje, da javni prostor Livada LAB preide v trajno upravljanje in nadaljnji razvoj skupine mladih;
- spodbuditi lokalno pridelavo kakovostne hrane;
- spodbuditi kreativnost mladih pri ustvarjanju z lesom;
- spodbuditi kreativnost mladih pri reciklaži raznih materialov;
- zagotoviti bio-kulturno raznolikost mestnega okolja;
- zagotoviti razvoj zdravega mestnega življenjskega prostora.

V času trajanja projekta so tako organizirali številne aktivnosti kot so: izmenjevalnica oblačil in knjig, izmenjave semen in sadik, učenje tehnik vrtnarjenj in vrtnarjenje na skupnostnem vrtu. Ob tem pa organizirajo tudi različne delavnice izdelovanja z lesom, kot na primer izdelovanje hišk za divje opraševalce, izdelava hišk za netopirje itd. Ob organizaciji dogodkov skrbijo, da uporabljajo pribor in kozarce za večkratno uporabo. Ostanke hrane pa razdelijo ali jih porabijo v Mladinskem centru. V svoje aktivnosti velikokrat vključijo tudi zelene aktivnosti. Na enem od obiskov posestva v Prekmurju so na primer zasadili dva dreva, večina dogodkov na

Livada LAB pa spremlja neka oblika izmenjevalnice. Trajnostno naravnost spodbujajo že v opisu dogodka, saj spodbujajo, da se ljudje k njim pripeljejo z javnim prevozom ali kolesom. Če je treba pripraviti promocijski material, pa uporabijo »nadciklažo«, kar pomeni da iz odpadkov naredijo nekaj novega. Zelo pomembno je že samo dejstvo, da delavnice izvajajo v stiku z naravo, kar je med obiskovalci zelo dobro sprejeto, saj jim veliko pomeni že druženje v naravi, sama vsebina pa je tako lahko veliko bolje sprejeta. Ob tem je pomembno, da gre za odprt prostor, ki omogoča druženje kadarkoli in komurkoli. S tem so tako ustvarili prostor druženja, razvijanja vsebine in predajanja znanja.

Dodatno branje za še več namigov:

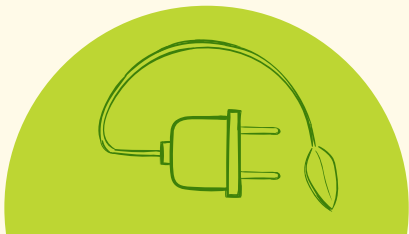
Mladinski svet Slovenije (2012). Trajnostni razvoj in mladinske organizacije⁵⁴

Zavod Voluntariat (2013). Cel svet v naši vasi: Priročnik za organizatorje in vodje taborov⁵⁵

Društvo za Združene Narode za Slovenijo (2017). Cilji trajnostnega razvoja: Prihodnost, ki jo želimo⁵⁶

ZA PODNEBJE GRE! (2020). Priročnik za trajnostno vodenje organizacij in trajnostne dogodke⁵⁷

UN Volunteers (2014). Environmental Sustainability and Volunteerism⁵⁸

- 1 Pariški sporazum (2016). <https://www.consilium.europa.eu/sl/policies/climate-change/paris-agreement/#what> (19. 9. 2023).
- 2 Združeni narodi (2015). Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_sl (19. 9. 2023).
- 3 Evropska komisija (2019). Evropski zeleni dogovor. Bruselj, Evropska komisija. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl (19. 9. 2023).
- 4 Šooš, T. et al. (ur.) (2017). Strategija razvoja Slovenije 2030. Ljubljana, Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf (19. 9. 2023).
- 5 Uradni list RS, št. 119/21 in 44/22. Resolucija o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050. Ljubljana, Državni zbor. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO131> (19. 9. 2023).
- 6 Evropska komisija. Proračun Evropske unije za obdobje 2021–2027 & Next Generation. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en (19. 9. 2023).
- 7 Program LIFE. https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en (19. 9. 2023).
- 8 Program Obzorje Evropa. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (19. 9. 2023).
- 9 Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji. Ljubljana, Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj. <https://evropskasredstva.si/> (19. 9. 2023).
- 10 Evropska komisija. Program CERV. <https://cerv-tocka.si/o-programu/> (19. 9. 2023).
- 11 Evropska komisija. Program Erasmus+. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl> (19. 9. 2023).

- 12 Evropska unija. Evropska solidarnostna enota. https://youth.europa.eu/solidarity_sl (19. 9. 2023).
- 13 Lidl Slovenija. Ustvarimo boljši svet. <https://www.boljsi-svet.si/> (19. 9. 2023).
- 14 Luka Koper. Živeti s pristaniščem. <https://www.zivetispristaniscem.si/> (19. 9. 2023).
- 15 CUP – Center uporabnih predmetov Izola. <https://ponovnouporabi.si/o-projektu-2/> (19. 9. 2023).
- 16 Bolha.com. <https://www.bolha.com/> (19. 9. 2023).
- 17 Daritveni oglasnik Podarimo.si. <https://www.podarimo.si/> (19. 9. 2023).
- 18 Facebook skupina. Rabljeno pohistvo -stanovanjsko opremo -Prodam-Podarim-Kupim. <https://www.facebook.com/groups/247658919067753/> (19. 9. 2023).
- 19 IKEA Ljubljana. Kotiček za krožno uporabo: druga priložnost za pohištvo IKEA. <https://www.ikea.com/si/sl/campaigns/koticsek-za-krožno-uporabo-druga-priloznost-za-pohistvo-ikea-pubb1222cfo> (19. 9. 2023).
- 20 Ambientdizajn. <http://ambientdizajn.si/naredi-sam-diy> (19. 9. 2023).
- 21 SAM. <https://www.sam.si/baza-znanja/naredi-sam/obnova-pohistva> (19. 9. 2023).
- 22 OBI. <https://www.obi.si/navigacija/nasveti/naredisam> (19. 9. 2023).
- 23 Vlada RS (2022). Ukrepi in priporočila učinkovite rabe energije v stavbah javnega sektorja. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije. <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/varcevanje-energije-v-stavbah-javnega-sektorja/> (19. 9. 2023).
- 24 1001 ideja. Naredi sam: Večnamensko naravno čistilo za tla. <https://1001ideja.si/naredi-sam-vecnamensko-naravno-cistilo-za-tla/> (19. 9. 2023).
- 25 1001 ideja. Naredi sam: Čistilo za okna. <https://1001ideja.si/naredi-sam-cistilo-za-okna/> (19. 9. 2023).
- 26 Marjetica Koper. Kako ločevati odpadke. <https://www.marjeticakoper.si/dejavnosti/ravnanje-z-odpadki/loceno-zbiranje-komunalnih-odpadkov/kako-locevati-odpadke/> (19. 9. 2023).

- 27 Društvo Ekologi brez meja. Kaj je Zero Waste prireditve?. <https://ebm.si/zw/turizem/prireditve/kaj-je-zw-prireditve/> (19. 9. 2023).
- 28 Mike Berners-Lee (2010). How Bad Are Bananas?: The carbon footprint of everything. Profile Books Ltd. London.
- 29 OVO Energy (2019). 'Think Before You Thank': If Every Brit Sent One Less Thank You Email a Day, We Would Save 16,433 Tonnes of Carbon a Year – the Same as 81,152 Flights to Madrid. <https://company.ovo.com/think-before-you-thank-if-every-brit-sent-one-less-thank-you-email-a-day-we-would-save-16433-tonnes-of-carbon-a-year-the-same-as-81152-flights-to-madrid/> (19. 9. 2023).
- 30 CW Jobs. The Hidden Cost of Your Emails on the Planet. <https://www.cwjobs.co.uk/insights/environmental-impact-of-emails/#resultContainer> (19. 9. 2023).
- 31 Mreža NVO-VID (2021). Zaključki delavnice "Digitalizacija nevladnega sektorja". <https://www.informacijska-druzba.org/2021/06/15/zakljucki-delavnica-digitalizacija-nevladnega-sektorja/> (19. 9. 2023).
- 32 Google Drive. <https://www.google.com/drive/> (25. 9. 2023).
- 33 Microsoft. <https://www.office.com/> (25. 9. 2023).
- 34 Icloud. <https://www.icloud.com/> (25. 9. 2023).
- 35 Trello. <https://trello.com/> (25. 9. 2023).
- 36 Basecamp. <https://basecamp.com/> (25. 9. 2023).
- 37 Asana. <https://asana.com/> (25. 9. 2023).
- 38 Jira. <https://www.atlassian.com/jira> (25. 9. 2023).
- 39 SI-TRUST. Pridobitev digitalnega potrdila. Republika Slovenija, Državni center za storitve zaupanja. <https://www.si-trust.gov.si/sl/> (19. 9. 2023).
- 40 Zoom. <https://zoom.us/> (25. 9. 2023).
- 41 Google Meets. <https://meet.google.com/> (25. 9. 2023).
- 42 MS Teams. <https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-teams/group-chat-software> (25. 9. 2023).
- 43 Mentimeter. <https://www.mentimeter.com/> (19. 9. 2023).
- 44 Google Jamboard. <https://jamboard.google.com/u/0/?pli=1> (19. 9. 2023).
- 45 Worldwall. <https://wordwall.net/> (19. 9. 2023).

- 46 Padlet. <https://padlet.com/> (19. 9. 2023).
- 47 Metafox cards. <https://metafox.eu/> (19. 9. 2023).
- 48 iPoP – Inštitut za politike prostora (2020). Zakaj ljudje potujejo tako, kot potujejo? Analiza odnosa, motivov, vrednot in navad za mobilnostne navade v Sloveniji. Ljubljana. https://ipop.si/wp/wp-content/uploads/2019/03/A2.2_Analiza-odnosa-motivov-vrednot-in-navad_-za-mobilnostne-navade-v-Sloveniji_IPoP.pdf (19. 9. 2023).
- 49 Za možgane. <http://zamožgane.si/gibanje-za-mozgane> (19. 9. 2023).
- 50 Društvo Ekologi brez meja. <https://ebm.si/glavna/web/> (19. 9. 2023).
- 51 Kino Otok - Isola Cinema. <https://kinootok.org/about/> (25. 9. 2023).
- 52 BalanCed. <https://vcentru.si/> (25. 9. 2023).
- 53 Livada. <http://www.zavod-bob.si/livada/> (25. 9. 2023).
- 54 Mladinski svet Slovenije (2012). Trajnostni razvoj in mladinske organizacije. Ljubljana. <https://www.yumpu.com/xx/document/read/18168454/mss-brosura-trajnostni-razvoj-mladinski-svet-slovenije> (25. 9. 2023).
- 55 Zavod Voluntariat (2013). Cel svet v naši vasi: Priročnik za organizatorje in vodje taborov. Ljubljana. https://www.zavod-voluntariat.si/wp-content/uploads/2020/08/Cel_svet_v_nasi_vasi_prirocnik_2013.pdf (25. 9. 2023).
- 56 Društvo za Združene Narode za Slovenijo (2017). Cilji trajnostnega razvoja: Prihodnost, ki jo želimo. Ljubljana. http://www.poznavalec.si/wp-content/uploads/2017/11/SDG_2017.pdf (25. 9. 2023).
- 57 ZA PODNEBJE GRE! (2020). Priročnik za trajnostno vodenje organizacij in trajnostne dogodke. https://www.care4climate.si/_files/67/prirocnik_za_trajnostno_vodenje_organizacij_in_trajnostne_dogodke_03.pdf (25. 9. 2023).
- 58 UN Volunteers (2014). Environmental Sustainability and Volunteerism. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/120020443_UN%20Volunteers%20POST-2015%20Brief%20-%20Environmental%20Sustainability%20and%20Volunteerism%20WEB.pdf (25. 9. 2023).